

Motion till riksdagen 2008/09:Fö289

av Karin Svensson Smith m.fl. (mp)

Klimat och sårbarhet

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Bakgrund.....	9
4	Myndigheternas arbete för minskad sårbarhet.....	10
4.1	Kunskapsförsörjning om klimatförändringar	11
4.2	Kunskapsförsörjning om ras, skred och erosion.....	12
4.3	Nya kartor över höjder, översvämningsrisker och skred	12
4.4	Säkra infrastrukturen inför kommande klimatförändringar	12
4.5	Anslag för förebyggande skydd mot naturolyckor	13
5	Kommuners och länsstyrelsers ansvar.....	15
5.1	Kommunala klimat- och sårbarhetsplaner	15
5.2	Kostnadsfritt kunskapsunderlag till kommuner.....	16
5.3	Samhällsplanering i ett förändrat klimat.....	17
5.4	Stärk strandskyddet	17
5.5	Tydliggör ansvaret.....	18
5.6	Klimatanpassningsdelegation i varje län	18
6	Miljömålen	18
6.1	Miljömålen påverkan av klimatförändringarna.....	18
6.2	Biologisk mångfald och våtmarker.....	19
6.3	Ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden	20
7	EU och internationellt	20
8	Säkra samhällets grundläggande funktioner.....	21
8.1	Säkra dricksvattnet	21
8.2	Säkra telefoni och elledningar	21
8.3	Klimatsäkra dammarna.....	22
8.4	Förebyggande skydd mot infektioner och värmeböljor	22
8.5	Varningssystem för extremväder.....	23

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge samtliga berörda sektorsmyndigheter ett tydligt ansvar för anpassningen till ett ändrat klimat inom sitt eget ansvarsområde.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Vägverket och Banverket bör få i uppdrag att kartlägga och vid behov åtgärda risker för skred, ras, bortspolning, översvämning, erosion på grund av förändrad nederbörd och ökade flöden som kan drabba väg- och järnvägsnäten.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Banverket bör få i uppdrag att göra en översyn av standarden för dimensionering av kontaktledningsanläggningar samt de ytterligare åtgärder som kan krävas för att öka robustheten avseende framför allt kraftig vind.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sjöfartsverket bör få i uppdrag att studera risken för avstängning av hamnar till följd av högre vattenstånd och eventuellt ökade vindar samt vid behov ge förslag till åtgärder.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör inkludera anpassning av transportinfrastrukturen till ett förändrat klimat i de transportpolitiska målen.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett klimat- och sårbarhetsanslag på totalt 500 miljoner kronor 2009–2011 för investeringar för att förebygga naturolyckor, med syfte att minska sårbarheten för extrema väderhändelser och långsiktiga klimatförändringar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör få i uppdrag att efter samråd med SGI, SMHI och Sveriges Kommuner och Landsting ta fram kriterier för klimat- och sårbarhetsanslaget för att skrivas in i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps regleringsbrev.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SMHI bör ges i uppdrag att i samarbete med berörda intressenter undersöka möjligheten att ytterligare täta luckor, utskov och markpartier där vatten från Mälaren strömmar ut för att undvika låga vattenstånd.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en förhandlingsman bör utses för att genomföra en förhandling kring finansieringen av ökat utskov genom Södertälje sluss samt slussen vid Söderström.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att då beslut fattats om långsiktig lösning för ökade avtappningsmöjligheter i Väneren bör en förhandlingsman utses för att ge förslag till finansiering av åtgärderna.

Fel! Okänt namn på

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att undersöka behoven av stärkta biologiska spridningskorridorer och andra åtgärder för att säkra den biologiska mångfalden vid kommande klimatförändringar.²
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Vägverket och Banverket i uppdrag att stärka biologiska spridningskorridorer för arter hotade av klimatförändringar i samband med stormsäkring av räls och vägar.¹
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en strategi för hur dammar, öppen dagvattenhantering och våtmarker, i kombination med minskad andel hårdgjord yta och minskad kalhyggesavverkning, ska kunna bidra till att öka markens infiltrationsförmåga i närheten av bebyggelse.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur skogsbruket kan förbereda sig inför kommande klimatförändringar, t.ex. genom ökad andel inslag av löv samt minskad kalhyggesavverkning.²
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö bör kompletteras med ett delmål för att den totala hårdgjorda ytan i tätort ska minska.²
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att varaktigt skydd av naturliga våtmarker bör integreras i en samlad strategi för minskad sårbarhet inför kommande klimatförändringar.²
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett starkt strandskydd bör integreras i en samlad strategi för minskad sårbarhet inför kommande klimatförändringar.²
18. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring om att stärka länsstyrelsernas rätt att upphäva planer som strider mot strandskyddet.²
19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring om att minska länsstyrelsernas möjlighet att ge dispens från strandskyddet.²
20. Riksdagen begär att regeringen ska återkomma med förslag om att reglera kommuners katastrofersättning genom att specificera vilket ansvar kommunen har att förebygga skador samt vem som ansvarar för katastrofersättning.
21. Riksdagen begär att regeringen ska återkomma till riksdagen med förändring av plan- och bygglagen så att det blir obligatoriskt för kommunerna att upprätta klimat- och sårbarhetsplaner.³
22. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådan ändring att kommunens ansvar för detaljplaner och bygglov utökas till 20 år vad gäller skadeståndsansvar för översvämning, ras, skred och erosion gentemot enskilda och företag.³
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att strategiska klimatinvesteringar bör få samma överordnade status i planlagstiftningen som försvaret hade tidigare.³

Fel! Okänt namn på

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast bör ordna avvattningsmöjligheter för att minska riskerna vid översvämningar i Väner och Mälaren.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör ges ett övergripande ansvar för fortsatta utredningar kring ökade avvattningsmöjligheter från Väner.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Post- och telestyrelsen ett förtydligt ansvar för att genom avtalen med operatörerna, eller på annat sätt, säkerställa att telenäten är robusta mot klimatförändringar och extrema väderhändelser.¹
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Post- och telestyrelsen i uppdrag att analysera telekomsektorns sårbarhet för framtida extrema väderhändelser som stormar, översvämningar, ras och skred och föreslå åtgärder.¹
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska stormsäkra infrastrukturen, t.ex. genom att gräva ned el- och teleledning.¹
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Energimarknadsinspektionen ett förtydligt ansvar för att säkerställa att regionala och lokala elnät är robusta mot klimatförändringar och extrema väderhändelser.⁴
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Energimyndigheten i uppdrag att, efter samråd med Svenska kraftnät, analysera energisektorns sårbarhet för framtida extrema väderhändelser som stormar, översvämningar, ras och skred, föreslå åtgärder och särskilt beakta störningar för tredje man.⁴
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att analysera hur förändrade tillrinningsförhållanden på grund av klimatförändringar och drift av vattenkraftsystem kan påverka dammsäkerheten.⁴
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör genomföras för att analysera behovet av omprövningar av vattendomar med tanke på klimatförändringar.³
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn bör göras av dammsäkerhetsområdet om huruvida det nuvarande systemet svarar mot de krav på säkerhet som samhället ställer i dag.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en särskild klimatanpassningsdelegation bör inrättas i varje län med uppgift att stödja kommunernas insatser, bidra till kunskapsförskingningen, sammanfatta, tillhandahålla, tolka och vidareförmedla information samt samordna, driva på och följa upp arbetet.

Fel! Okänt namn på

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska få stöd och information kostnadsfritt från berörda myndigheter för att utforma lokala klimat- och sårbarhetsplaner.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SMHI bör få ansvar för kunskapsförsörjningen om klimatförändringar och att institutet bör skapa en förstärkt informationsfunktion gentemot olika grupper, särskilt kommuner, sektorsmyndigheter och länsstyrelser.²
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SGI bör få ansvar för att kostnadsfritt bistå kommuner och länsstyrelser i den kommunala planeringsprocessen i frågor avseende ras, skred och erosion.³
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Livsmedelsverket bör få ett samordningsansvar för dricksvattenfrågorna på nationell nivå.²
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nutek, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Sveriges geologiska undersökning och berörda länsstyrelser bör få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om bl.a. vattenresurser kan uppstå, främst längs södra Sveriges kuster, samt inom sina verksamhetsområden peka ut riksintressen för turism, naturvård och friluftsliv.³
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Nutek, Naturvårdsverket, Sametinget och berörda länsstyrelser bör få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden kan uppstå samt inom sina ansvarsområden peka ut riksintressen för naturvård, turism, rennäring och friluftsliv.³
41. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i 20 § skogsvårdslagen (1979:429) så att skyldigheten till samråd inför avverkning utökas till hela renbetesområdet.²
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att uppdatera miljömålen utifrån klimatförändringarna, både utifrån vilka ytterligare åtgärder som krävs för att nå miljömålen i ett förändrat klimat och utifrån behov av anpassningsåtgärder.²
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att kartlägga olika ekosystems och arters känslighet för ett förändrat klimat med beaktande av markanvändningen samt därvid peka ut starkt klimatberoende arter, arter med särskilda krav på livsmiljö, nyckelarter, hotade arter regionalt i Sverige och ansvarsarter för Sverige och föreslå åtgärder för skydd av dessa inklusive eventuella förändringar i habitatdirektivet.²

Fel! Okänt namn på

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att tillsammans med Skogsstyrelsen och med utgångspunkt i olika ekosystem och arters klimatkänslighet utvärdera dagens skyddssystemens effektivitet för skapandet av spridningskorridorer för ekosystem och arter i förändrat klimat, föreslå förändringar i regelverk, riktlinjer och stödsystem, t.ex. möjligheten att införa förstärkt skydd i produktionsskog, utveckla skogsvårdsavtal och uppskalning av verksamheten med landskapsstrategier till regional, nationell eller gränsöverskridande skala.²
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag för kommuners och landstings beredskap för värmeböljor; underlaget ska innefatta förslag på åtgärder för att kyla lokaler och identifiera och nå känsliga grupper.⁵
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att följa utvecklingen av epidemiologin hos nya och kända infektioner till följd av klimatförändringar och vid behov ta initiativ till åtgärder för att upprätthålla ett bra smittskydd.⁵
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta kunskapsunderlag som kan användas i en utökad fortbildning om infektionssjukdomar för personal inom hälso- och sjukvården.⁵
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Smittskyddsinstitutet bör få i uppdrag att i samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt följa och analysera utvecklingen av epidemiologin hos nya och kända infektioner till följd av klimatförändringar och vid behov ta initiativ till ny forskning inom berörda områden på grund av klimatförändringar.⁵
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Smittskyddsinstitutet bör få i uppdrag att i samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt utarbeta kunskapsunderlag och informera om den ökade risken för smittspridning och om nya sjukdomar till följd av klimatförändringar samt analysera möjliga motåtgärder och rapportera dessa till övriga berörda myndigheter.⁵
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverket bör få i uppdrag att göra en översyn av Boverkets byggregler, BBR, och Boverkets ändringsråd, BÄR, och anpassa dem till ett förändrat klimat.³
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med SMHI och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd för planering, lokalisering och höjdsättning av nybebyggelse inklusive VA-system med hänsyn till ökade risker för översvämning, ras, skred och erosion i ett förändrat klimat.³

Fel! Okänt namn på

52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd angående åtgärder för skydd av befintlig bebyggelse mot översvämning, ras, skred och erosion samt vatteninträngning i avloppssystem.³
53. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av PBL så att möjlighet ges att fastställa krav i detaljplanen på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder för att förhindra eller minska risken för översvämningar, ras, skred och erosion, genom att exempelvis använda funktionsbaserade krav.³
54. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i PBL så att kommunen ges rätt att utföra åtgärder på annans mark som har stor betydelse för att skydda omgivande bebyggelse mot skred och översvämning.³
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SMHI bör få i uppdrag att i samråd med Jordbruksverket, SGU, Skogsstyrelsen och Socialstyrelsen utreda möjligheterna att utöka varningssystemen för extremväder och att införa sådana system där så är lämpligt.²
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SMHI bör få i uppdrag att föreslå hur ett ökat tillgängliggörande av data genom återanalys och digitalisering kan komma till stånd.²
57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SMHI bör få i uppdrag att beskriva hur tillgången till klimatologiska parametrar med högre geografisk upplösning kan förbättras genom ett tätare observationsnät, alternativt andra åtgärder.²
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Lantmäteriverket bör utforma en ny nationell höjddatabas med tätare och noggrannare höjddata än dagens; databasen ska vara allmänt och kostnadsfritt tillgänglig för kommuner och myndigheter och i digital form.³
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör få fortsatt uppdrag att översiktligt kartera översvämningssrisker och stabilitetsförhållanden med hänsyn till risk för ras och skred i bebyggda områden samt med hänsyn till klimatförändringar.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör klargöra behovet av översyn av redan utförda karteringar med beaktande av förändringar i klimatet, samt utföra sådana kompletteringar.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör få i uppdrag att, i samarbete med SGI, kartlägga risker för stranderosion i bebyggda områden.

Fel! Okänt namn på

62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att SGI bör få i uppdrag att, i samarbete med SGU, Lantmäteriet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, upprätta en nationell kartdatabas över skredförutsättningar inom bebyggda områden och potentiella exploateringsområden.³
63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en översyn av samtliga EU:s rättsakter så att de dels inte hindrar anpassningsåtgärder, dels, där så är möjligt, främjar sådana åtgärder.⁶
64. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en översyn av EU:s naturvårdspolitik i syfte att öka fokus på klimatförändringarnas effekter vid skyddet av ekosystem och arter.²
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU fortsatt är aktivt i de internationella förhandlingarna kring anpassningsfrågor, för att genomföra anpassningsprojekt som också ger nytta för unionens grannländer och för att klimat och anpassning ges en framskjuten plats i EU:s biståndsbete.⁶

¹ Yrkandena 2–5, 12 och 26–28 hänvisade till TU.

² Yrkandena 8, 11, 14–19, 36, 38, 41–44, 55–57 och 64 hänvisade till MJU.

³ Yrkandena 21–23, 32, 37, 39, 40, 50–54, 58 och 62 hänvisade till CU.

⁴ Yrkandena 29–31 hänvisade till NU.

Fel! Okänt namn på

⁵ Yrkandena 45–49 hänvisade till SoU.

⁶ Yrkandena 63 och 65 hänvisade till UU.

Fel! Okänt namn på

3 Bakgrund

Klimatförändringarna har redan börjat, och hur drastiskt vi än minskar utsläppen så kommer en viss temperaturökning att äga rum. Det kommer att få konsekvenser i form av ökad sårbarhet för översvämningar, ras, skred och stormar. Ett exempel är översvämningen år 2000 i Arvika. Samhället behöver förbereda sig för dessa förändringar parallellt med ett offensivt arbete för att minska utsläppen av växthusgaser.

Den ökade översvämningsrisken drabbar framförallt bebyggelse, vägar och järnvägar och dricksvattenförsörjningen riskerar att slås ut. I dagens klimat riskerar drygt sex miljoner kvadratkilometer byggnadsyta längs vattendrag att översvämmas i genomsnitt en gång per hundra år. Denna yta kommer sannolikt att öka, enligt Klimat- och sårbarhetsutredningen. Risken för ras och skred kommer också att öka. I Munkedal raserades E 6:an längs en sträcka på flera hundra meter. Sådana händelser kan bli vanligare. Uppskattningsvis över 200 000 byggnader ligger i områden där ras- och skredrisken ökar.

Klimatförändringarnas effekter för den enskilde är en fråga för hela samhället. Inte minst eftersom försäkringsbolagen successivt kommer att minska sitt ansvar i takt med att effekterna blir allt mer förutsägbara. Därmed ökar kraven på att det offentliga ska ta ett större ansvar. Om inte samhället axlar detta ansvar finns risk att enskilda medborgare kommer att råka illa ut, både genom skador på egendom och i värsta fall i olyckor, till exempel genom ras och skred.

De som kommer att få ta det största ekonomiska ansvaret för att förebygga klimatrelaterade olyckor är kommunerna, till exempel genom ökade kostnader för underhåll och ombyggnation av VA-nät och en fördubblad preskriptionstid för ersättning vid skador till enskilda och företag. Statliga katastrofonder kommer bara att kunna ersätta skador i mycket liten utsträckning. Detta motiverar statliga anslag som gör det möjligt för kommuner att erhålla kostnadsfri information från statliga myndigheter för att kunna förebygga klimatrelaterade skador.

I dagsläget är frågan om att säkra Sverige för kommande klimatförändringar en Svarte Petter. Många vet om problemet, men ingen tar det övergripande ansvaret. Vår avsikt med motionen är att fördela ansvaret, i första hand mellan kommun och stat.

Klimatförändringarna gör att stressen för redan hårt påfrestade ekosystem ökar. De ekosystem som idag är svaga eller på väg att rubbas på grund av hög exploatering, kommer att drabbas ännu hårdare vid kommande klimatförändringar. Arter som har det svårt redan idag på grund av att deras livsmiljöer blir alltmer sällsynta kommer att få det ännu svårare att klara sig i ett förändrat klimat, helt enkelt eftersom deras livsmiljöer kommer att bli alltmer sällsynta och biologiska spridningskorridorer i många fall saknas. Detta stärker ytterligare argumenten för att arbeta aktivt för en ökad biologisk mångfald.

Miljömålen Levande skogar och Myllrande våtmarker är på så sätt kopplade till klimatfrågan. Att skydda skogar och restaurera våtmarker blir alltså ännu viktigare i takt med kommande klimatförändringar. Att göra det gynnar inte bara den biologiska mångfalden, utan det minskar också sårbarheten inför

kommande klimatförändringar – inte bara för ekosystemen, utan även för mänskliga samhällen.

En av anledningarna till att samhället drabbas hårt vid översvämningar och stormar är att naturens egen förmåga att hantera kriser minskat successivt. Våtmarker har dikats ut och skogar kalhuggits och ersatts med träd av samma art och i samma ålder. När stormen Gudrun drog fram drabbades framför allt de planterade granskogarna, medan skadorna i naturreservat blev mycket mindre. En blandad och olikåldrig skog har större förmåga att hantera kriser, så kallad resiliens.

Översvämnings omfattning avgörs inte bara av mängden nederbörd, utan en avgörande faktor är också markens förmåga att infiltrera vatten. Ju mer asfalterade ytor och ju färre våtmarker, desto sämre blir denna förmåga. Vattnet rinner vidare och ansamlas, istället för att infiltreras i marken.

Det går att stärka naturens förmåga att hantera kriser genom aktivt arbete, vilket i sin tur ger minskad sårbarhet för mänskliga samhällen. Genom restaurering av våtmarker kan vattenflöden göras jämnare. Genom skogsbruk som premierar olikåldrig och artrik skog kan skador från stormar minska. Den biologiska mångfalden påverkas av klimatförändringarna och klimatförändringarnas konsekvenser påverkas av den biologiska mångfalden.

Ett praktiskt exempel på detta är bostadsområdet Augustenborg i Malmö. Där har hårdgjorda takytor ersatts med gröna tak som samlar upp regnvattnet, vilket har minskat översvämningsproblemen i området. Upp till hälften av det regnvatten som faller på taken kan magasineras i skikten av bland annat mossor och jord. Samtidigt skyddar växtligheten taken och isolerar byggnaden. Den biologiska mångfalden i området uppskattas ha ökat med 50 procent. För att minska riskerna för översvämningar och för att öka den biologiska mångfalden har ett dagvattensystem anlagts på marken. Genom att samla upp regnvatten från tak och hårdgjorda ytor och leda det till dammar avlastas det kommunala avloppssystemet. Dessutom har de boende i Augustenborg fått en skönare livsmiljö med mer grönt och vatten.

4 Myndigheternas arbete för minskad sårbarhet

För att finansiera de uppdrag som Klimat- och sårbarhetsutredningen föreslagit till berörda myndigheter krävs cirka 210 miljoner kronor per år de första fem åren, och därefter 155 miljoner kronor per år. Utöver detta föreslås en kartering av Götaälvdalen för att undersöka ökat utskov från Väner. Detta innebär en kostnad på mellan 60 och 110 miljoner kronor på tre år, det vill säga 20–35 miljoner kronor per år. Tillsammans med de utökade medlen för karteringar, databaser, information och forskning uppgår den summa som ska finansieras till cirka 240 miljoner kronor per år de närmaste fem åren¹.

¹ Slutbetänkande av Klimat- och sårbarhetsutredningen, SOU 2007:60, s. 664.

Fel! Okänt namn på

Samtliga berörda sektorsmyndigheter bör få ett tydligt ansvar för anpassningen till ett ändrat klimat inom sitt eget ansvarsområde. Ansvaret omfattar både risken för extremhändelser och kontinuerliga klimatförändringar. I instruktionen för respektive myndighet införs att myndigheten ska initiera, stödja och följa upp arbetet med anpassning till klimatförändringar inom sitt verksamhetsområde. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, SMHI, Naturvårdsverket, SGI och Boverket bör dessutom få ett uttalat ansvar att bistå länsstyrelserna i deras arbete med klimatanpassning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Instruktionen för följande myndigheter ändras:

- ? Vägverket
- ? Banverket
- ? Sjöfartsverket
- ? Luftfartsstyrelsen
- ? Luftfartsverket (LFV)
- ? Post- och telestyrelsen
- ? Statens energimyndighet
- ? Svenska kraftnät
- ? Livsmedelsverket
- ? Lantmäteriverket
- ? Boverket
- ? Statens geotekniska institut
- ? Sveriges geologiska undersökningar
- ? Skogsstyrelsen
- ? Statens jordbruksverk
- ? Statens veterinärmedicinska anstalt
- ? Fiskeriverket
- ? Verket för näringslivsutveckling (Nutek)
- ? Socialstyrelsen
- ? Smittskyddsinstitutet
- ? SMHI
- ? Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- ? Krisberedskapsmyndigheten
- ? Naturvårdsverket
- ? Folkhälsoinstitutet
- ? Riksantikvarieämbetet
- ? Finansinspektionen

4.1 Kunskapsförsörjning om klimatförändringar

SMHI bör få ansvaret för kunskapsförsörjningen om klimatförändringar och man bör skapa en förstärkt informationsfunktion gentemot olika grupper, särskilt kommuner, sektorsmyndigheter och länsstyrelser. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

4.2 Kunskapsförsörjning om ras, skred och erosion

SGI bör få ansvar för att bistå kommuner och länsstyrelser i den kommunala planeringsprocessen i frågor avseende ras, skred och erosion. Stödet till kommunerna ska vara kostnadsfritt. SGI bör få ansvaret för en reglerad jourverksamhet avseende akut inträffade händelser eller befarade händelser. I anslaget för att utöka myndigheternas arbete med klimat och sårbarhet bör ökade resurser för dessa uppgifter ingå. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

4.3 Nya kartor över höjder, översvänningsrisker och skred

Lantmäteriverket bör utforma en ny nationell höjddatabas med tätare och noggrannare höjddata än dagens. Databasen ska vara allmänt och kostnadsfritt tillgänglig för kommuner och myndigheter och i digital form. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, det vill säga den nya myndigheten efter ombildning av Räddningsverket, bör få fortsatt uppdrag att översiktligt kartera översvänningsrisker och stabilitetsförhållanden av ras och skred i bebyggda områden samt med hänsyn till klimatförändringar.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör även klargöra behovet av översyn av redan utförda karteringar med beaktande av förändringar i klimatet, samt utföra sådana kompletteringar. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör också få i uppdrag att, i samarbete med SGI, kartlägga risker för stranderosion i bebyggda områden. Kartorna ska vara allmänt och kostnadsfritt tillgängliga och i digital form. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

SGI bör få i uppdrag att, i samarbete med SGU, Lantmäteriet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, upprätta en nationell kartdatabas över skredförutsättningar inom bebyggda områden och potentiella exploateringsområden. Kartdatabasen ska beakta klimatförändringar. För prioritering av vilka områden som ska ingå bör en fördjupad analys av geografiska områden med förutsättningar för ras och skred utföras. Inom utredningen utförda undersökningar bör ligga till grund för den fördjupade analysen. Databasen bör vara allmänt och kostnadsfritt tillgänglig och i digital form. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

4.4 Säkra infrastrukturen inför kommande klimatförändringar

För att klimatsäkra infrastrukturen inför kommande klimatförändringar krävs investeringar, till exempel för att minska sårbarheten vid ras, skred, storm och översvämningar. De totala skadekostnaderna av kommande klimatförändringar uppgår till i storleksordningen 1 100–1 900 miljarder kronor de kommande

Fel! Okänt namn på

hundra åren. Skadekostnaderna för det statliga vägnätet uppskattas till 5–14 miljarder kronor fram till 2100. Kostnaden för skadeförebyggande åtgärder som eliminerar 75 procent av skadekostnaden uppgår till 2–3,5 miljarder kronor.

Vägverket och Banverket bör få i uppdrag att kartlägga och vid behov åtgärda risker för skred, ras, bortspolning, översvämning, erosion på grund av förändrad nederbörd och ökade flöden som kan drabba väg- och järnvägsnäten. I uppdraget bör ingå att se över dimensionerande normer för flöden och höjdsättning samt utveckla modeller till stöd för riskarbetet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Banverket bör få i uppdrag att göra en översyn av standarden för dimensionering av kontaktledningsanläggningar samt de ytterligare åtgärder som kan krävas för att öka robustheten avseende framförallt kraftig vind. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Sjöfartsverket bör få i uppdrag att studera risken för avstängning av hamnar till följd av högre vattenstånd och eventuellt ökade vindar samt vid behov ge förslag till åtgärder. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Miljöpartiet föreslår höjda anslag för underhåll för Banverket, delvis för att finansiera dessa investeringar. För Vägverkets del kan det rymmas inom befintlig ram, genom prioritering av underhåll framför nyinvesteringar som ökar kapaciteten för vägtrafiken. Vägverket ska i samband med detta planera för mindre trafik, som både blir en klimatåtgärd och ett sätt att minska belastningen på befintlig infrastruktur.

Strategiska klimatinvesteringar måste få samma överordnade status i planlagstiftningen som försvaret hade tidigare. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Ansvar för vilka myndigheter som har ansvar för dessa olika åtgärder måste vara tydligt. För att nå ett kontinuerligt arbete med klimatanpassning bör de transportpolitiska målen utökas med ett mål om anpassning av transportinfrastrukturen till ett förändrat klimat. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

4.5 Anslag för förebyggande skydd mot naturolyckor

Miljöpartiet föreslår ett anslag på 500 miljoner kronor 2009–2011 för investeringar för skydd mot naturolyckor med syfte att minska sårbarheten för extrema väderhändelser och långsiktiga klimatförändringar. Anslaget ligger på Forsvarsdepartementets budget och kommer att handhas av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Anslaget är fördelat med 100 miljoner kronor under 2009 och 200 miljoner kronor under 2010 respektive 2011. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

De åtgärder som skulle finansieras med det nya investeringsanslaget är först och främst åtgärder för att förhindra översvämning av Väner och Mälaren. Länsstyrelserna bör fungera som uppsamlande instans för eventuella projekt och förmedlare av förslag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Fel! Okänt namn på

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör få i uppdrag att efter samråd med SGI, SMHI och Sveriges Kommuner och Landsting ta fram kriterier för anslaget för att skrivas in i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps regleringsbrev. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Följande bör ingå i kriterierna:

- ? Erosion bör inkluderas.
- ? Statsbidrag bör inte utgå till åtgärder för att skydda byggnad som är byggd efter 2007.
- ? Innan ansökan beviljas ska även ansvaret för underhåll av den anläggning som ansökan avser vara klarlagd.
- ? En mall för beräkning av vinster för kommunen av att ny bebyggelse möjliggörs bör tas fram.
- ? Klimatförändringar ska beaktas vid behovsbedömningen och utformningen av åtgärderna.

Åtgärderna bör finansieras gemensamt av staten och de aktörer som drar nytta av åtgärderna, såsom kommuner och företag. Ansvar för genomförande bör läggas på lämplig myndighet eller annan instans beroende på åtgärdernas karaktär.

För att kunna bedöma kostnaderna för åtgärder i Vänern krävs fördjupade undersökningar, som i sig beräknas kosta 100 mnkr. Att borra en ny tunnel till Västerhavet uppskattas kosta 3,5–4,5 miljarder kronor. Merkostnaden för att säkra Götaälvdalen mot ras och skred vid ökad avtappning har inte kunnat anges närmare än till ett spann mellan 1,7 och 7,5 miljarder kronor. För att öka avtappningen av Mälaren behövs åtgärder för att öka utskovet genom Södertälje sluss samt slussen vid Söderström i Stockholm. Klimat- och sårbarhetsutredningen bedömer kostnaderna till sammanlagt cirka 650 miljoner kronor, varav 150 miljoner kronor för åtgärder vid Södertälje sluss. Åtgärderna vid Södertälje, som kan genomföras relativt snart, bör prioriteras för att inte riskera en översvämning med stora konsekvenser i Stockholm. Dessa behöver därför finansieras under de närmaste åren.

Läget kring Mälaren är brådskande. För Mälaren krävs en ny avtappningskapacitet för cirka 700 kubikmeter per sekund vid Söderström (Slussen) i samband med ombyggnation av Slussenområdet så att den totala avtappningskapaciteten där når cirka 1 000 kubikmeter per sekund. I den mån det är möjligt bör kapacitetshöjningar genomföras redan under byggperioden. Slussen i Södertälje behöver en utökad tappningskapacitet med cirka 300 kubikmeter per sekund så att den totala avtappningskapaciteten når cirka 350 kubikmeter per sekund, samtidigt behöver Södertälje kanal erosionsskyddas². Därför bör regeringen snarast ordna avvattningsmöjligheter för att minska riskerna vid översvämningar i Vänern och Mälaren. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. SMHI bör ges i uppdrag att i samarbete med berörda intressenter undersöka möjligheten att ytterligare täta luckor, utskov och

² SOU 2006:94 Översvämningshot, s. 291.

Fel! Okänt namn på

markpartier där vatten från Mälaren strömmar ut för att undvika låga vattenstånd. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Vad gäller Vänern anger Klimat- och sårbarhetsutredningen att vattenhållningen behöver minska så att de högsta vattenstånden kan sänkas med minst cirka 0,4 meter. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör ges ett övergripande ansvar för fortsatta utredningar kring ökade avtappningsmöjligheter från Vänern. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

En förhandlingsman bör utses för att genomföra en förhandling kring finansieringen av ökat utskov genom Södertälje sluss samt slussen vid Söderström. Förhandling bör ske med kommunerna som ligger kring Mälaren. Även intäkter genom offentlig-privat samverkan kan övervägas. Statens finansiering bör ske via det föreslagna anslaget för storskaliga förebyggande åtgärder. Avseende finansiering av åtgärder vid Södertälje sluss bör även Sjöfartsverket komma ifråga. Förhandlingsmannen ska föreslå en ordning för hur förhandlingens resultat ska säkerställas och genomföras.

Då beslut fattats om långsiktig lösning för ökade avtappningsmöjligheter i Vänern bör en förhandlingsman utses. Förhandlingen ska resultera i ett förslag till finansiering av åtgärderna.

Kostnaden bör delas mellan staten och de aktörer som drar nytta av åtgärden, såsom kommuner kring Vänern och Göta älv samt innehavare av vattenrättigheter. Även intäkter genom offentlig-privat samverkan kan övervägas. För statens del av finansieringen bör det föreslagna anslaget komma ifråga. Förhandlingsmannen ska föreslå en ordning för hur förhandlingens resultat ska säkerställas och genomföras.

5 Kommuners och länsstyrelser ansvar

5.1 Kommunala klimat- och sårbarhetsplaner

Trots ökad sårbarhet fortsätter många kommuner att bevilja bygglov på tomter som riskerar att översvämmas. Kommunerna måste börja planera utifrån de kommande klimatförändringarna samtidigt som att de arbetar för att minska klimatpåverkande utsläpp i kommunen. Vi föreslår därför att plan- och bygglagen skärps med krav på att kommunerna ska upprätta klimat- och sårbarhetsplaner. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Kommunala klimat- och sårbarhetsplaner ska ta ett helhetsgrepp på klimatfrågan, både genom att titta på förebyggande åtgärder för att minska riskerna vid kommande klimatförändringar och genom att minska sin egen klimatpåverkan. Att kombinera dessa två aspekter lämpar sig väl eftersom det till stor del handlar om samhällsplanering, där man till exempel i nybyggnation av bostäder både kan planera för minskad klimatpåverkan och minskad sårbarhet.

Många människor vill leva klimatvänligt. Men för att kunna göra det måste det finnas bra kollektivtrafik, säkra cykelvägar, klimatvänlig sopsortering och rimligt avstånd till närservice. Därför bör kommunerna också planera för hur

de kan anpassa trafik, energiförsörjning, markplanering och annat som har betydelse för alstring av klimatgaser. Kommunerna i Sverige har ett planmonopol och kan förhindra externa köpcenter som slår undan benen för den dagligvaruhandel som behövs för den som inte vill ha långa inköpsresor. I Vägverkets "Klimatstrategi för vägtransportsektor" utpekas samhällsplanering för att skapa förutsättningar för minskat transportbehov som en av de långsiktigt viktigaste insatserna för att minska miljöpåverkan från vägtrafiken. Kommunerna kan via lokala trafikbestämmelser gynna kollektivtrafik och gång- och cykeltrafik på den klimatpåverkande trafikens bekostnad. Kommunerna kan satsa på insamling av organiskt avfall och röta det till biogas som ersätter fossila bränslen. Förutom dessa uppräknade exempel finns det är mycket mer som kommuner kan göra om det finns politisk vilja till det.

Samtidigt som kommunerna förbereder sig för de klimatförändringar som inte kan förhindras är det väsentligt att kraftigt minska den negativa klimatpåverkan som kommunen är ansvarig för. Det är delvis samma förvaltningar i kommunen som berörs och därför bör det vara rationellt att planera för minskad klimatpåverkan och minskad sårbarhet samtidigt. Det är sannolikt också lättare att motivera kommuninvånare till ändrade resvanor och minskad klimatpåverkan i övrigt när de konkret ser följderna av den mänskligt orsakade växthuseffekten. Staten bör därför kräva av kommunerna att de inrättar klimat- och sårbarhetsplaner.

Arbetet med klimat- och sårbarhetsplaner kommer att kräva resurser från kommunernas sida, samtidigt som de kommuner som är proaktiva kommer att kunna sänka sina kostnader vid eventuella översvämningar, skred eller ras. Ett viktigt bidrag från staten är att de uppgifter som krävs för kommunernas klimat- och sårbarhetsplanering ska vara kostnadsfria för kommunerna. Enligt Miljöpartiets förslag till budget kommer Boverkets och kommunernas arbete med en fysisk planering för att nå miljökvalitetsmålen att stärkas med 200 miljoner kronor. Detta arbete kan med fördel kombineras med en samlad plan för klimat och sårbarhet i kommunen.

För att tydliggöra kommunens ansvar för förebyggande klimatarbete bör kommunens ansvar för detaljplaner och bygglov utökas till 20 år vad gäller skadeståndsansvar för översvämning, ras, skred och erosion gentemot enskilda och företag. Den utökade preskriptionstiden ska inte gälla retroaktivt. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

5.2 Kostnadsfritt kunskapsunderlag till kommuner

För att kommunerna ska kunna genomföra klimat- och sårbarhetsplaner ska de få stöd och information kostnadsfritt från berörda myndigheter för att utforma lokala klimat- och sårbarhetsplaner. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Det behövs för att kommunerna ska kunna göra relevanta bedömningar och ta sitt ansvar för att minska klimatpåverkan i den fysiska planeringen. Framtida klimatförändringar och extrema vädersituationer måste nu tas in i planeringen. Nya planeringsbehov kommer framöver att ställa stora krav på

Fel! Okänt namn på

kommuner som redan idag med begränsade resurser strävar efter att uppfylla befintliga lagar och mål.

5.3 Samhällsplanering i ett förändrat klimat

Översiktsplanens roll som styrande dokument måste stärkas om kommunerna ska kunna ta sitt ansvar att göra lokaliseringsval med klimathänsyn. I detaljplaner bör krav på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder kunna anges för att förhindra eller minska risken för naturolyckor. Detta är även ett krav som förs fram av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)³.

Boverket bör få i uppdrag att göra en översyn av Boverkets byggregler, BBR, och Boverkets ändringsråd, BÄR, och anpassa dem till ett förändrat klimat.

Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med SMHI och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd för planering, lokalisering och höjdsättning av nybebyggelse inklusive VA-system med hänsyn till ökade risker för översvämning, ras, skred och erosion i ett förändrat klimat.

Boverket bör få i uppdrag att i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och andra berörda myndigheter upprätta allmänna råd angående åtgärder för skydd av befintlig bebyggelse mot översvämning, ras, skred och erosion samt vatteninträngning i avloppssystem.

PBL bör kompletteras så att möjlighet ges att fastställa krav i detaljplanen på säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder för att förhindra eller minska risken för översvämningar, ras, skred och erosion, genom att exempelvis använda funktionsbaserade krav. Regeringen bör återkomma med förslag om detta till riksdagen.

PBL bör också kompletteras så att kommunen ges rätt att utföra åtgärder på annans mark som har stor betydelse för att skydda omgivande bebyggelse. Regeringen bör återkomma med förslag om detta till riksdagen.

Kommunerna kan idag ställa energikrav på bebyggelse vid exploatering när kommunen äger marken, men bara medverka till frivilliga avtal om energiprestanda på icke kommunal mark. Ökade möjligheter att föreskriva bättre energiprestanda och fjärrvärme behöver därför utvecklas.

5.4 Stärk strandskyddet

Ett annat sätt att minska sårbarheten är att ny bebyggelse anläggs med god marginal från strandkanter för att minska översvämningensrisken. Klimat- och sårbarhetsutredningen rekommenderar att nybyggnation kring Vänern under nivå cirka +47,4 meter tillsvärdare ska undvikas. För Mälaren gäller att nybyggnation kring Mälaren under nivå +230 cm ska undvikas. Denna byggpolicy bör gälla till dess nya avtappningsmöjligheter finns tillgängliga⁴.

³ SKL, Energi och klimat – Positionspapper, s. 17.

⁴ SOU 2006:94 Översvämningshot!, s. 291 och s. 294.

Vi ser därför med oro på den uppluckring av strandskyddet som regeringen planerar att genomföra. Vad som krävs är ett stärkt strandskydd, både som skydd mot kommande klimatförändringar och för att säkra strandlinjerna från exploatering. Att stärka strandskyddet bör därför ingå i en samlad strategi för minskad sårbarhet inför kommande klimatförändringar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Länsstyrelsernas rätt att upphäva planer som strider mot strandskyddet måste stärkas. Länsstyrelsens möjlighet att ge dispens från strandskyddet måste minska. Det ska vara mindre lätt att få dispens. För att uppnå detta krävs mer resurser till länsstyrelser att överklaga.

5.5 Tydliggör ansvaret

Finansieringslösningar måste skapas som klargör hur samhället ska hantera extraordinära naturhändelser som medför svåra belastningar på samhället. Det måste också framgå hur kostnader för återuppbyggnad och efterarbete ska hanteras och vem som har huvudansvaret.

Staten bör därför reglera kommuners katastrofersättning och specificera vilket ansvar kommunen har att förebygga skador samt vem som ansvarar för katastrofersättning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

5.6 Klimatanpassningsdelegation i varje län

Länsstyrelserna bör få en central roll i klimatanpassningen till klimatförändringar och samordna arbetet gentemot kommuner, näringsliv och regionala sektorsmyndigheter. Regionala analyser bör utföras i länen som underlag för planering, bland annat bör den långsiktiga vattenförsörjningen analyseras tillsammans med vattenmyndigheterna. En särskild klimatanpassningsdelegation bör inrättas i varje län med uppgift att stödja kommunernas insatser, bidra till kunskapsförsörjningen, sammanfatta, tillhandahålla, tolka och vidareförmedla information samt samordna, driva på och följa upp arbetet. Bland annat ingår att initiera bildandet av och stödja arbetet i älvgrupper. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

6 Miljömålen

6.1 Miljömålens påverkan av klimatförändringarna

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att utvärdera och bedöma huruvida möjligheten att uppnå de miljömål vilka verket är ansvarigt för påverkas av klimatförändringarna dels inom de tidsperioder målen gäller, dels på längre sikt samt huruvida miljömålen och delmålen är relevanta i ett föränderligt klimat.

Fel! Okänt namn på

Naturvårdsverket bör vid behov föreslå förändringar i målformuleringar och åtgärdsprogram. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att i samråd med SLU kartlägga olika ekosystems och arters känslighet för ett förändrat klimat med beaktande av markanvändningen samt därvid peka ut starkt klimatberoende arter, arter med särskilda krav på livsmiljö, nyckelarter, hotade arter regionalt i Sverige ansvararter för Sverige och föreslå åtgärder för skydd av dessa inklusive eventuella förändringar i habitatdirektivet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att tillsammans med Skogsstyrelsen och med utgångspunkt i olika ekosystems och arters klimatkänslighet utvärdera dagens skyddssystemers effektivitet för skapandet av spridningskorridorer för ekosystem och arter i förändrat klimat, föreslå förändringar i regelverk, riktlinjer och stödsystem, t.ex. möjligheten att införa förstärkt skydd i produktionskog, utvecklade skogsvårdsavtal, uppskalning av verksamheten med landskapsstrategier till regional, nationell eller gränsöverskridande skala. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

6.2 Biologisk mångfald och våtmarker

En viktig aspekt vid översvämningar är markens förmåga att infiltrera vatten för att få jämnare vattenflöden. Denna förmåga har successivt minskat i och med att våtmarker dikats ur och skogar kallhuggits. En strategi för att minska risken för översvämningar handlar därför om att stärka naturens förmåga att infiltrera vatten till exempel genom restaurering och varaktigt skydd av våtmarker. Detta borde även ingå som en del i miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

De kommunala klimat- och sårbarhetsplanerna bör innehålla en strategi för hur dammar, öppen dagvattenhantering och våtmarker, i kombination med minskad andel hårdgjord yta, ska kunna bidra till att öka markens infiltrationsförmåga i närheten av bebyggelse. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Miljömålet God bebyggd miljö bör kompletteras med ett delmål att den totala hårdgjorda ytan i tätort ska minska. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Vi föreslår att Naturvårdsverket undersöker behoven av stärkta biologiska spridningskorridorer och andra åtgärder för att säkra den biologiska mångfalden vid kommande klimatförändringar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Denna översyn ska även undersöka synergieffekter av till exempel våtmarksrestaureringar, som åtgärd för minskad risk för översvämningar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Men det räcker inte att enbart stärka spridningskorridorer. Helt grundläggande är att det finns biotoper och livsmiljöer för hotade arter med varaktigt skydd. Vi utvecklar våra förslag inom detta område i en särskild motion om biologisk mångfald under allmänna motionstiden 2008/09.

I samband med att Vägverket och Banverket stormsäkrar räls och vägar finns möjligheten att göra dessa till biologiska spridningskorridorer, som ett

sätt att öka möjligheterna för arter som kommer att behöva förflytta sig på grund av klimatförändringarna. Båda dessa myndigheter bör få i uppdrag att stärka biologiska spridningskorridorer i detta syfte. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Nutek, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, Sveriges geologiska undersökning och berörda länsstyrelser bör få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om bl.a. vattenresurser kan uppstå, främst längs södra Sveriges kuster, samt inom sina verksamhetsområden peka ut riksintressen för turism, naturvård och friluftsliv. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Skogstillväxten i samband med klimatförändringarna kan komma att öka kraftigt. Samtidigt kan en ökad nederbörd och mindre tjälade marker komma att förändra möjligheterna att fortsätta med ett skogsbruk som i dag. Ett sätt att öka skogens motståndskraft mot klimatförändringar är en ökad lövskogsinblandning som kan klara stormar bättre. Regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram förslag på hur man kan möta det förändrade klimatets direkta påverkan på skogsproduktionen och hur skogsbruket redan i dag kan förbereda sig för detta. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

6.3 Ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden

I samband med klimatförändringarna kan markområden i fjällvärlden utsättas för ökad konkurrens. Nutek, Naturvårdsverket, Sametinget och berörda länsstyrelser bör få i uppdrag att peka ut områden där ökad konkurrens om markområden i fjällvärlden kan uppstå samt inom sina ansvarsområden peka ut riksintressen för naturvård, turism, rennäring och friluftsliv. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

20 § skogsvårdslagen (1979:429) bör ändras så att skyldigheten till samråd inför avverkning utökas till hela renbetesområdet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

7 EU och internationellt

Sverige bör verka för en översyn av samtliga EU:s rättsakter så att de dels inte hindrar anpassningsåtgärder, dels, där så är möjligt, främjar sådana åtgärder. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Sverige bör verka för en översyn av EU:s naturvårdspolitik i syfte att öka fokus på klimatförändringarnas effekter vid skyddet av ekosystem och arter. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Sverige bör verka för att EU fortsatt är aktivt i de internationella förhandlingarna kring anpassningsfrågor, för att genomföra anpassningsprojekt som också ger nytta för unionens grannländer och för att klimat och anpassning

Fel! Okänt namn på

ges en framskjuten plats i EU:s biståndsarbete. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

8 Säkra samhällets grundläggande funktioner

8.1 Säkra dricksvattnet

Behovet av att säkra dricksvattentäkter kommer att öka i samband med klimatförändringarna. Dricksvattenkvaliteten kan genom ett förändrat klimat påverkas av ökade humushalter och mikroorganismer, vilket kan öka behovet av reningstekniker. Detta bör samhället ha beredskap för. Livsmedelsverket bör få samordningsansvaret för dricksvattenfrågorna på nationell nivå. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Detta inkluderar informationsinsatser, identifiering av forsknings- och utvecklingsbehov, behov av kontroll av råvatten m.m.

8.2 Säkra telefoni och elledningar

Tuffare krav på el och teleföretag krävs för att minimera riskerna vid till exempel stormar. El och telefoni är grundläggande delar av samhällets infrastruktur. Därför är avbrott allvarliga.

Miljöpartiet anser att berörda myndigheter och bolag ska stormsäkra infrastrukturen, till exempel genom att gräva ned el- och teleledning. Regeringen bör agera för detta via regleringsbrev och bolagsordningar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Kunderna till de få kraftbolag som redan har gjort detta går skadelösa ut ur stormar. Kostnaderna för att reparera el- och teleledning i samband med stormar är stora och de kommer bara att öka i samband med ökade klimatförändringar.

Post- och telestyrelsen bör få ett förtydligt ansvar för att genom avtalen med operatörerna, eller på annat sätt, säkerställa att telenäten är robusta mot klimatförändringar och extrema väderhändelser. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. PTS bör även få i uppdrag att analysera telekomsektorns sårbarhet för framtida extrema väderhändelser som stormar, översvämningar, ras och skred och föreslå åtgärder. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Särskilt bör störningarna för tredje man beaktas.

Energimarknadsinspektionen bör få ett förtydligt ansvar för att säkerställa att regionala och lokala elnät är robusta mot klimatförändringar och extrema väderhändelser. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Energimyndigheten bör få i uppdrag att, efter samråd med Svenska kraftnät, analysera energisektorns sårbarhet för framtida extrema väderhändelser som stormar, översvämningar, ras och skred och föreslå åtgärder. Särskilt bör störningar för tredje man beaktas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

8.3 Klimatsäkra dammarna

Svenska kraftnät bör få flera uppdrag för att säkra kraftnäten mot kommande störningar. De bör, i samarbete med kraftbranschen, analysera hur förändrade tillrinningsförhållanden på grund av klimatförändringar och drift av vattenkraftssystem kan påverka dammsäkerheten samt risken för översvämningar. De bör även utveckla metoder för kartläggning av sårbarheten hos dammar av riskklass I och II med avseende på klimatförändringar samt genomföra en sådan kartläggning. I samarbete med SMHI bör Svenska kraftnät utveckla metoder för samt beräkna flöden av betydelse för dammar av riskklass I och II i ett förändrat klimat samt i samarbete med gruvindustrin genomföra en analys av gruvdammar med avseende på långsiktiga klimatförändringar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

En utredning bör genomföras för att analysera behovet av omprövningar av vattendomar med tanke på klimatförändringar. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Utredningen bör se över lagstiftningen kring vattenverksamhet i sin helhet och särskilt föreslå förändringar som underlättar omprövningar med hänsyn till översvämningssrisker och markavvattning. Utredningen bör även behandla tillstånds- och ägarlösa dammar.

En översyn bör göras av dammsäkerhetsområdet om det nuvarande systemet svarar mot de krav på säkerhet som samhället ställer idag. Översynen bör pröva samhällets behov av att tydligare reglera dammägarnas egenkontroll, tillsynsvägledningens och tillsynens omfattning liksom krav på kompetens och hur tillsynen ska finansieras. Översynen är angelägen utifrån dagens klimat och utifrån förändringar i klimatet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

8.4 Förebyggande skydd mot infektioner och värmeböljor

En förändrad temperatur till varmare klimat kräver beredskap för hur vi förbereder oss för värmeböljor och kunskap om dess påverkan för olika typer av sjukdomsutveckling. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Socialstyrelsen bör få i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag för kommuners och landstings beredskap för värmeböljor. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Underlaget ska innefatta förslag på åtgärder för att kyla lokaler samt identifiera och nå känsliga grupper.

Socialstyrelsen bör få i uppdrag att följa utvecklingen av epidemiologin hos nya och kända infektioner till följd av klimatförändringar och vid behov ta initiativ till åtgärder för att upprätthålla ett bra smittskydd. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta kunskapsunderlag som kan användas i en utökad fortbildning om infektionssjukdomar för personal inom

Fel! Okänt namn på

hälso- och sjukvården. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Smittskyddsinstitutet bör få i uppdrag att i samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt följa och analysera utvecklingen av epidemiologin hos nya och kända infektioner till följd av klimatförändringar och vid behov ta initiativ till ny forskning inom berörda områden på grund av klimatförändringar.

Smittskyddsinstitutet bör få i uppdrag att i samverkan med Statens veterinärmedicinska anstalt utarbeta kunskapsunderlag och informera om den ökade risken för smittspridning och om nya sjukdomar till följd av klimatförändringar samt analysera möjliga motåtgärder och rapportera dessa till övriga berörda myndigheter. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

8.5 Varningssystem för extremväder

SMHI bör få i uppdrag att i samråd med Jordbruksverket, SGU, Skogsstyrelsen och Socialstyrelsen, utreda möjligheterna att utöka varningssystemen för extremväder och att införa sådana system där så är lämpligt. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Bland annat bör möjligheten att skapa varningssystem för värmeböljor, torka, stormfällning och intensiva regn analyseras, och om så är möjligt bör sådana system utvecklas. SMHI bör få i uppdrag att föreslå hur ett ökat tillgängliggörande av data genom återanalys och digitalisering kan komma till stånd.

SMHI bör få i uppdrag att beskriva hur tillgången till klimatologiska parametrar med högre geografisk upplösning kan förbättras genom ett tätare observationsnät, alternativt andra åtgärder. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Konsekvenser av att göra materialet allmänt och kostnadsfritt tillgängligt bör belysas.

Stockholm den 7 oktober 2008

Karin Svensson Smith (mp)

Tina Ehn (mp)

Jan Lindholm (mp)